

MED PLÅSTER PÅ MAGEN (På upptäckt 2000 år bakåt i tiden)

Joodu, det låter det så det förslår, och ändå är det sant!

Detta märkliga reseäventyr inträffade hösten 1975. Min hustru och jag lämnade familj och vänner och gav oss iväg till andra latituder. Närmare bestämt åkte vi till Tunisien och öknarna och oaserna långt söder om Medelhavets badstränder.

Om Du undrar över den kryptiska rubriken så ska jag omedelbart förklara. Jag hade dagarna före avresan lämnat sängen efter en blindtarmsoperation. För att kunna genomföra resan måste jag ha en stor plåsterlapp över såret på magen alla dagar.

Vi hade ett viktigt ärende; vi skulle fira min hustrus födelsedag som vi trodde i avskild lugn och ro. Men gör det den som kan, om man åker raka vägen in i äventyren!

Vår ursprungliga avsikt var att åka till Israel men resebyrån avrådde oss.

Det var extra oroligt i Israel vid det tillfället och vi blev rekommenderade att åka till Tunisien istället. Vi accepterade och det blev fyra timmars direktflyg till Monastir och äventyret började.

Vi landade i kontrasternas land där hemmasonen Bourguiba var landets president.

Redan vid inflygningen till Monastir kom den första överraskningen. Vi skulle ju till ett ökenland men planet strök helt nära över två väldiga vita

slalombackar. Hade planet kommit ur kurs och var på väg till Alperna? Men icke! De vita "bergen" var enorma högar av vitt salt och inte vit snö. Tydligen var salt en av Tunisiens exportvaror. Omedelbart infann sig frågan: Hur rent var detta salt med flygets avgaser och bränsstoffer rakt över sig?

Vi landade och bussades iväg till de hypermoderna hotellkomplexen vid Medelhavets långa badstränder. Medelhavets salta vatten måste genast provas, men den provotiden varade endast två minuter. När jag med min väl plåstrade mage fick se vad som flöt omkring i vattnet och insåg att jag hamnat i ett reningsverk var jag uppe på land fortare än jag hade hoppat ner i plurret.

Det började inte bra, men det var inte bättre ute i hotellets trädgård heller. Där höll Sikadorna, ett både älskat och hatat litet djur, en öronbedövande konsert i buskarna som irriterade mer än gladde.

En i sällskapet upplevde det på samma sätt och skulle beklaga sig på ett vykort till sin gamla mor hemma i Svedala. Han hade liksom jag för tillfället glömt namnet på insekten med de falska tonerna i buskarna. Han kom fram till mig och frågade om jag kom ihåg det.

Från min glappande tunga kom omedelbart att de hette Avokador. Glad i hågen skrev han färdigt sitt vykort och lade det på lådan. Några dagar senare kunde hans gamla mor få veta hur en Avokado låter när den sjunger.

Men en sån liten fadäs kunde vi gemensamt skratta åt efteråt.

Sen började äventyren på allvar på de dagliga och ibland övernattande buss-turerna långt nere i Saharas utkanter. Utan att göra anspråk på kronologisk tid, gjorde vi en dag en utflykt till den urgamla staden Karthago, ursprungligen från omkr. 814 f.Kr.

2000-årig stenmosaik

De många Romerska krigen har helt ödelagt staden flera gånger genom årtusendena men återuppbyggts. Därför utgör Karthago till stor del av bevarade ruiner. Vid vårt besök var det ruinerna av ett 2000 år gammalt Romerskt bad som fångade vårt intresse. Det var så väl bevarat att vi kunde föreställa oss hur det kunde ha gått till att löga sig på den tiden.

Susanna i badet?

En annan märklig sak var den stora vattenledningen till badet. Vattnet leddes genom en sju mil lång murad rörledning på höga pelare. Röret hade

en diameter på ca två meter och med en fallhöjd på ett par decimeter på hela sträckan enl. guiden. Även den fanns kvar som ruin på långa

sträckor. På ett ställe korsade den vår väg och bussen stannade för fotografering. Tyvärr var det diabilder som numera är förstörda och borta sedan länge.

Men även i detta kontrasternas land fanns högmoderna mathak där vi kunde inta måltiderna på alla våra utflykter. Så även i Karthago. Vi åt och satte oss i bussen igen för hemväg till hotellet.

Plötsligt stannade bussen för en överraskning mitt ute på de till synes oändliga sanddynerna. Ett femtiotal meter från vägen låg en hydda omgärdad av en vass och tät kaktushäck. Jag vet hur en koja i den svenska skogen ser ut och även en lappkåta. och vid en jämförelse föredrar jag den svenska modellen. Ingen i sällskapet hade sett något liknande som bostad. Här var det inte snäppet bättre än ruinerna i Karthago. I ett av hörnen på den taggiga inhägnaden stod en kamel och en åsna och tuggade på något för mig onämnt. Kanske det var kaktusblad? Ingen av oss begrep egentligen varför chauffören gjorde anhalt just här och vår färdledare var förtegen.

Strax utanför ingången under ett skärmtak stod en gryta med linser

eller bönor och kokade över öppen eld. Troligen var det deras middagsmat. De var tre i hushållet. Mor och far och en sju- åttaårig grabb, den vackraste och skitigaste varelse jag någonsin sett. Han hade ögon som gnistrande pärlor i ett lyckligt leende ansikte särskilt då han ville visa oss den underbara middagsmaten i grytan över elden. Som på en enarmad bandit flög hans hand ner i den rykande grytan och tog upp en näve bönor och visade oss sin lycka över att det fanns mat att äta. Att han inte brände sig var en gåta, men hans händer var så skitiga och skorviga att det varma inte kunde tränga igenom. Alla tre och chauffören pratade i mun på varandra och dom var de enda som förstod vad de pratade om. Vi andra tog spontant upp en kollekt och gav dem, och kanske var också detta avsikten med uppehållet i detta kontrasternas land.

En av dagarna var det viktigt att besöka Medinan, de trånga affärsgatorna i centrum.

Här fanns allt från tingeltangel till mat och övriga förnödenheter.

På den öppna platsen utanför murarna kunde man köpa levande djur från kameler och åsnor till tuppar och hönor. Det var inte alls ovanligt att möta någon som bar en levande tupp i benen som flaxade och förde oväsen och ville bli fri. Den fick vid hemkomsten gå

ute på bakgården och gala tills det var dags för grytan. Det var praktiskt med ett levande skafferi.

En annan dag var TUNIS på tur. Det blev en ny dag med museer på programmet. Även den här dagen fastnade vi 2000 år bakåt i tiden.

Tusenåriga väl bevarade mosaiker i sten finns Samlade i Tunis.

Alla som deltog i vår resa var inriktade på att ta vara på det unika, ursprungliga och forntida. Det fick vi också i rikt mått tack vare museerna. På ett av museerna fanns stora mosaikbelagda golv på ända upp till 10 x 10 meter uppmonterade på högkant från golv till tak. En otrolig prestation låg bara i uppmonteringen! Det var upp till 2000 år gamla golv med intarsia detaljer av sten och med en färgprakt som motsvarade ett modernt fotografi. Det fanns detaljer, t.ex. i ett öga, där pupillen var en kvadratcentimeter stor.

Återigen en stor kontrast mot ökenhyddan tidigare med de kokande börnorna i grytan!

Vår busschaufför var tydligen en expert på att göra oplanerade stopp efter vägarna. Även på hemvägen den

här dagen gjorde han ett stopp vid ett hus alldeles intill vägkanten. Där kunde vi lämna bussen en stund och köpa en stor påse klementiner för dagen nyplockade från träden. Gissa om de smakade?

Tidigt en morgon startade vi en två dagars resa långt söderut i ökenlandet med nya och annorlunda upplevelser. Det blev flera uppehåll under dagen vid små oaser där folk levde och bodde innan vi på kvällen kom till det ökenhotell där vi skulle övernatta. Vid första stoppet kom vi till en kruk- makare som barfota stod och trampade i sin lerstöpa. Även det yrket var ålderdomligt hand- och fotmässigt med gott resultat. Några souvenirer byte ägare och vi for vidare.

Vid nästa stopp blev många av oss helt vettskrämda. Vi samlades nämligen runt en man som förevisade en levande skorpion på marken nära våra fötter. Han hade den under uppsikt och när han fångade in den lät han den krypa in i mörkret i en ask i storlek som en stor tändsticksask.

Här köpte jag och ett par andra våra livs första och troligen enda skorpion för ungefär tio svenska kronor per styck.

Våra skorpioner vad fint utsträckta i hela sin längd och monterade i en tom ask som en gång innehållit engelskt virkgarn. Montering var ett mycket välgjort arbete.

(Min skorpion använde min son under många år som illustration i skolundervisningen. Till slut blev skorpionen som smulor och ströbröd i kartongen och

fick vandra vidare till bättre jaktmarker).

På kvällen när vi installerat oss tillsammans med många nästan tama vita möss på ökenhotellet kom en för alla överraskande upplevelse.

Den sena superba middagen var uppdukad för hela vårt sällskap på långbord intill en liten porlande inomhusdamm. Tre rätters middag med gott vin och frukt. Högtidstal på engelska, franska och arabiska till min hustrus ära som den dagen fyllde 50 år. Ingen visste något och vi hade själva hemlighållit, men hotellet visste. Hur??

Nästa morgon omedelbart efter frukost blev det stor oro i lägret. Det kom fram kameler med förare bakom varje sandås. Varifrån vet jag inte, men det skulle bli kamelritt för en väl tilltagen peng för den intresserade. Kamelerna luktade inte gott och flera avstod eller vågade inte åka med öknens skepp. Jag provade på en liten runda men jag var rädd för att få skavsår i baken. Men min hustru däremot nekade sig nöjet.

Efter ridturen åkte vi vidare och kom fram till en stor uttorkad saltsjö på hemvägen. Någon gång i urminnes tider hade det varit en stor öppen sjö men nu var det som att komma till ett vinterland med smutsig is. Saltet var ömsom vitt och ömsom brunskiftande

med stora hål och 30 meter djupa farliga sprickor. Det var strängt förbjudet att beträda "isen" men platsen var ändå etablerad för handel med souvenirer på stranden i det fria. Det roligaste inslaget på platsen var nog grabben i tioårsåldern som hade en tam ökenräv i band. Den hyrde han ut mot betalning för fotografering med räven i famnen. Det var några som vågade och jag beklagar att mina egna diabilder är borta för evigt.

Ett par timmar senare mellanlandade vi för en sen lunch vid en befolkad oas. Inte heller här blev vi utan nya upplevelser. Här visades apor i band

som hundar, en för mig mycket osmaklig åsyn. Mer säger jag inte.

Däremot fick vi vara med om utfordring av en stor lejonhane i ett hus bland palmerna. Lejontämjaren, jag tror han var en sådan, gick in i buren och började vänslas med honom som med en katt. Där såg vi bevis på ömsesidig kärlek som jag vet måste till för en sådan prestation. Sen hämtade han ett stort köttstycke till den våldsamt stora katten och lämnade buren.

Men vi hade ytterligare en dagsutflykt att avverka. Den resan gick på andra vägar mot en utlöpare av Atlasbergen. Den dagen skulle vi först besöka en stor befolkad oas och därefter skulle vi hälsa på Fatima i hennes stora grottbostad i Atlasbergen.

Att stanna till inne i en befolkad oas var som att plötsligt komma till civilisationen. Här bodde människor i både hyddor och hus och här fanns vatten i mängder obegripligt direkt ur en hög sanddyn. Som ett naturens underverk välldes varmt vatten fram som ur ett stort betongrör. Som skydd mot

sandraset hade en stödmur byggts upp runt mynningen. Det varma vattnet välldes fram i så stor mängd att en liten å bildades som ringlade fram flera hundra meter genom oasen för att åter sugas upp av sanden och försvinna. Här kan man befogat fråga sig "Varifrån och varthän"?

Längs den lilla ån satt män och rensade dadlar och fyllde i säckar för vidare befördran till någon förädlingsstation för vidare försäljning.

Hygien var obefintlig.

I den här oasen fanns även andra näringsfång. I ett hus inne i palmskuggan satt två män vid var sin vävstol och vävde vackra klänningstyger varav ett av dem senare hamnade i Sverige. Här blev det också tid för lite lunch, men med tanke på vad vi tidigare sett så var det tur att maten var både välkokt och välstekt. Nu ska vi betänka att allt skedde 1975 alltså för mer än 35 år sen.

Bussen och chauffören, en man av folket, stod redo att köra oss vidare upp mot Atlasbergens utlöpare på slingrande vägar.

Här uppe i de porösa sandstensbergen fanns både bostäder och hotell med en ofta säregen byggnadsstil.

Här uppe i kontrasternas land skulle vi avlägga ett besök hos Fatima i hennes stora grottbostad. Här fick vi en alldeles speciell upplevelse helt intill allfarvägen. Åter fick vi en lektion om livet för 2000 år sedan

Vi möttes av en bergvägg med tre dörrar och utanför dörrarna låg högar av get- och fårlort. Dörrarna stod öppna på vid gavel och inbjudande. Den ena ledde in till ett ganska stort rum uthugget ur berget och visade sig vara stall för kameler och åsnor.

Den andra dörren ledde in till ett lite större rum som utan tvekan härbärgerade getter och får. Inga djur var för tillfället inne.

Nästa öppna dörr ledde in till ett stort köksutrymme och arbetsrum. I detta utrymme fanns allt som avslöjade rummets användning. Där inne stod två tända vackra oljelampor med en design som inte riktigt hörde hemma i miljön. Rummet var "välstädat" med fina vävda textilier som skydd och kamouflage över lådor och olika förvaringsskåp. Från köket gick vi direkt in, eller rättare sagt ut, till det stora vardagsrummet med himlen som tak. Vilken överraskning? Tänk er nu rummet som en stor flatbottnad gryta utan lock. Detta kan vara en lämplig bild av det stora vardagsrummet urgröpt ur berget och som inte blev trångt med en busslast turister på golvet.

På ena sidan i denna gryta var tre nischer utmejslade ur berget i storlek för verksamhet. I den ena nischen satt Fatima själv och malde grovt mjöl för hand på en ålderdomlig stenkvarn. På hennes ena sida stod en liten jutesäck med korn eller vete, och på den andra sidan en säck med det malda mjölet. Vilken syn! Mitt framför henne stod en skål där vi skulle lägga pengar. Chauffören och guiden förde livliga samtal med Fatima, men vi övriga var mer som luft och onödigt bihang. Nischen bredvid Fatima var tom, men i den tredje satt hennes dotter i en korgstol och läste i en bok. Även hon var helt ointresserad av vår närvaro och yttrade inte ett ord. Vi fick i alla fall veta av guiden att hon var i Paris större delen av året för studier. På rummets, eller grytans andra vägg mitt emot nischerna, var två trappor uthuggna i bergväggen. De ledde upp till var sina stängda dörrar och ledde troligen in till sovrummen i grottbo-staden. Dit fick ingen obehörig komma.

Det var en fantastisk upplevelse att få se en del av livet för 2000 år

sedan. Om det inte vore för närvaron och spåren av levande husdjur i Fatimas grotta så kunde man tänka sig att det endast var en turistattraktion, men så var det inte. Det var en högst levande kulturupplevelse.

Om min plåsterlapp på magen och mina iakttagelser av Medelhavet inte lagt hinder i vägen, så hade jag nog legat och lögat mig i Medelhavet istället och gått miste om många fina minnen.

Göte Ingelman 2012